

14.1.2019

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi, saara.luukkonen@minedu.fi

Asia: Luonnos opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta

Viite: OKM/60/010/2018

Opetusalan Ammattijärjestö kiittää mahdollisuudesta lausua ja nostaa esille seuraavaa:

Pääsy- tai soveltuvuuskokeesta 0 pistettä saaneen valitsematta jättäminen

Esityksessä ehdotetaan, että SORA-aloilla, joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä, koulutuksen järjestäjä voisi jättää valitsematta hakijan, joka saa pääsy- tai soveltuvuuskokeesta 0 pistettä. Muutos toteutettaisiin lisäämällä asetukseen uusi 12 a §. Tämä antaisi koulutuksen järjestäjälle mahdollisuuden jo ennen opiskelijaksi ottamista ottaa paremmin huomioon hakijan soveltuvuuden alalle ja hakijan edellytykset suoriutua tutkintoon johtavasta koulutuksesta. Pääsy- tai soveltuvuuskokeen järjestäminen ei olisi pakollista, vaan koulutuksen järjestäjä voisi edelleen päättää siitä, järjestääkö se pääsy- tai soveltuvuuskokeen.

OAJ pitää esitystä kannatettavana ja tarpeellisena. On erittäin tärkeää, että koulutuksen järjestäjällä on oikeus jättää opiskelija valitsematta silloin, kun soveltumattomuus alalle sekä edellytykset opinnoista selviämiseksi eivät ole riittävät ja tämä havaitaan jo valintatilanteessa. Erityisesti kaikilla SORA – aloilla valintakokeiden merkitys korostuu.

Opiskeluun liittyviä ongelmia on ilmennyt erityisesti logistiikka-aloilla ja sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden opiskelussa. Tehtävät, joista näiden alojen opiskelijat ja tukinnon suorittaneet vastaavat, ovat vaativia. Niissä pitää ottaa vastuu sekä omasta että asiakkaiden turvallisuudesta. OAJ pitää tärkeänä kaikkien niiden mahdollisuuksien hyödyntämistä, joita ammatillisen koulutuksen opiskelijavalinnoilla voidaan saavuttaa. Väärät alavalinnat ja tiedon puute aloilla toimimisen edellytyksistä, johtava keskeyttämisiin ja vievät kaikkien resursseja.

OAJ toteaa, että pääsy- ja soveltuvuuskokeita on kehitettävä valtakunnallisesti. Esimerkiksi Opetushallitus voisi vastata pääsy- ja soveltuvuuskokeiden kehittämisestä, mikä tapahtuisi koulutuksen järjestäjien, opettajien, testauksen ammattilaisten ja työelämän välisenä yhteistyönä. Pääsy- ja soveltuvuuskokeen yhtenä osana on oltava opettajan opiskelijalla suorittama haastattelu.

OAJ korostaa, että karsiva ja ohjaava opiskelijavalinta oli aiemmin käytössä ja se on hyväksi koettu toimintamalli.

14.1.2019

Valitsematta jätetyn neuvonta- ja ohjausvelvoite sopivaan tutkintoon tai koulutukseen

Esityksessä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ohjausvelvoitteesta suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnassa. Säännöksellä varmistettaisiin se, että hakija saa neuvontaa ja ohjausta sopivan tutkinnon tai koulutuksen löytämiseksi. Koulutuksen järjestäjän tulisi jättäessään hakijan valitsematta pääsy- tai soveltuvuuskokeen perusteella selvittää yhdessä hakijan kanssa tämän suoritettavaksi soveltuva tutkinto tai koulutus ja ohjata hakija hakeutumaan siihen.

OAJ pitää tätä koulutuksen järjestäjälle säädettävää tehtävää myönteisenä ja kannatettavana. OAJ toteaa kuitenkin, että koulutuksen järjestäjä ei käytännössä tee mitään, vaan tässäkin tapauksessa opiskelijan neuvonta ja ohjaus kuuluvat opinto-ohjaajille sekä opettajille ja lisäävät näin heidän työmääräänsä.

Pääsy- ja soveltuvuuskokeesta on tiedotettava ja siihen on osallistuttava

Esityksen mukaan opiskelijaksi ei voida valita hakijaa, joka ei osallistu pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen. Koulutuksen järjestäjän olisi tiedotettava hakijoille etukäteen, minkälaisista osista pääsy- tai soveltuvuuskoee muodostuu ja miten kokeen eri osat pisteytetään.

OAJ kannattaa ehdotusta. Koulutuksen järjestäjän on tiedotettava hakijoita lainsäädännön edellyttämällä tavalla ja opiskelijoiden on tärkeä saada tietoa valintakriteereiden lisäksi opetuksen ja ohjauksen määrästä sekä koulutuksen toteuttamistavoista jo hakeutumisasiheessa.

Taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudellisia vaikutuksia ei ole aidosti arvioitu. Vaikutusten arvioinnissa todetaan, että esityksellä ei olisi **merkittäviä** taloudellisia vaikutuksia, mutta ei lainkaan sitä, millaisia taloudellisia vaikutuksia sillä on ylipäätään arvioitu olevan.

Esityksen mukaan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia ei olisi, koska koulutuksen järjestäjät voisivat edelleen itsenäisesti päättää pääsy- ja soveltuvuuskokeiden järjestämisestä. OAJ huomauttaa, että mikäli pääsy- ja soveltuvuuskokeiden järjestämiseen ei kohdenneta niiden vaatimia resursseja, ei koulutuksen järjestäjillä ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia niiden käyttämiseen.

Esityksen mukaan ohjausvelvoitteen toteuttaminen voisi vähäisissä määrin lisätä koulutuksen järjestäjän hallinnollista taakkaa, jos opiskelijaksi jätettäisiin ottamatta useita henkilöitä vuosittain. OAJ korostaa tehtävän edellyttämien resurssien arvioimista tarkemmin ja vaadittavien uusien resurssien varmistamista. Kun opettajien määrä on vähentynyt viimeisen viiden vuoden aikana 1 600 ja opiskelijoiden määrä taas lisääntynyt noin 25 000 on esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitava nyt tehtyä tarkemmin ja paremmin uuden velvoitteen osalta.

14.1.2019

Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon, että opinto-ohjauksessa ammatillisessa koulutuksessa on merkittävä noin 45 miljoonan eli 700 opinto-ohjaajan vaje, jotta voitaisi turvata, että yhdellä opinto-ohjaajalla ei ole yli 200 opiskelijaa ohjausvastuullaan.

Opinto-ohjaajien lisäämisen lisäksi tarvitaan resurssia järjestää enemmän valmentavaa koulutusta sekä yhteistyötä muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa.

Yhteenveto

Opetusalan Ammattijärjestö kannattaa lausunnolla olevaa esitystä opiskelijavalinnan muutoksesta ammatillisessa koulutuksessa.

Oppilaitoksella on oltava mahdollisuus ohjata hakijoita ja selkiyttää heille ammatillisten opintojen eri alojen vaativuutta. Karsiva ja ohjaava opiskelijavalinta oli ennen nykyistä lakimuutosta hyväksi koettu menettelytapa, jossa voitiin myös antaa tietoa ja ohjata hakijoita. Kun hakijan soveltumattomuus tai opiskelukykyisyyden puuttuminen nähdään jo opintojen suunnitteluvaiheessa, vältetään resurssien hukkaamiselta ja keskeyttämisiltä, mitkä ovat olleet seurausta vääristä opiskeluvaihtoista.

OAJ pitää erittäin tärkeänä, että opettajien ja opinto-ohjaajien osaaminen ja kokemus ovat käytössä valintakokeiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Opiskelijaksi hakeutuvan on saatava realistista tietoa opinnoista ja niiden vaativuudesta sellaisten henkilöiden kautta, jotka tekevät työtä opiskelijoiden ja alan työelämän kanssa.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Inkeri Toikka
erityisasiantuntija